

De geopolitieke verschuiving van West naar Oost

EEN INGEZETTE ONTWIKKELING DIE SEDERT 2000 DOOR BEIJING
UITGEFASEERD WORDT1

De introverte en extraverte geopolitiek mondiaal bezien

De Gele Keizer introvert

- ▶ Zorg eerst voor een binnenlandse behoorlijke infrastructuur vooral in de delta van de Gele Rivier
- ▶ Die delta bleek steeds weer onbedwingbaar en voor demografische rampen te zorgen
- ▶ Daarom: geen verkenningstochten voor het Keizerrijk maar interne consolidatie borgen hetgeen tot 1949 niet lukt
- ▶ Dat ervaart admiraal Zheng He als hij in navolging van de Portugezen ter verkenning uitvaart

Zheng He reageert op Portugals doorvaarten in de Chinese Zee

De botsing met Grootmacht China

3

Een uitverkoren volk

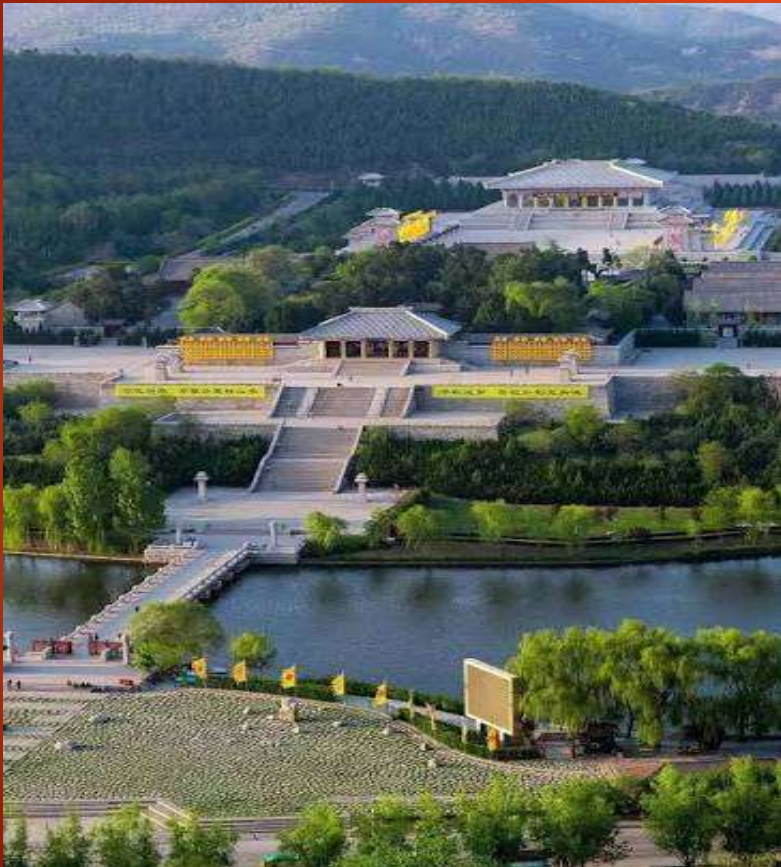
- ▶ Vijfduizend jaar voortgezette beschaving
- ▶ De Gele Keizer Hunang Di stichtte in 2704 voor Christus het Rijk aan de Gele Rivier
- ▶ Volgens de mythe stamt het Chinese volk van hem af.
- ▶ Godheid: Hij wordt door daoïsten vereerd als een godheid vanwege zijn spirituele wijsheid.
- ▶ Legende: Historici zien hem niet als een echte historische persoon, maar als een mythe uit de Chinese geschiedenis
- ▶ Confucius (551-479) gaf de staatshuishouding de rechtsnormatieve grondslagen

Huang Di wees gebiedsverwerving buiten zijn Rijk af

4

Barbaren zijn onwaardig

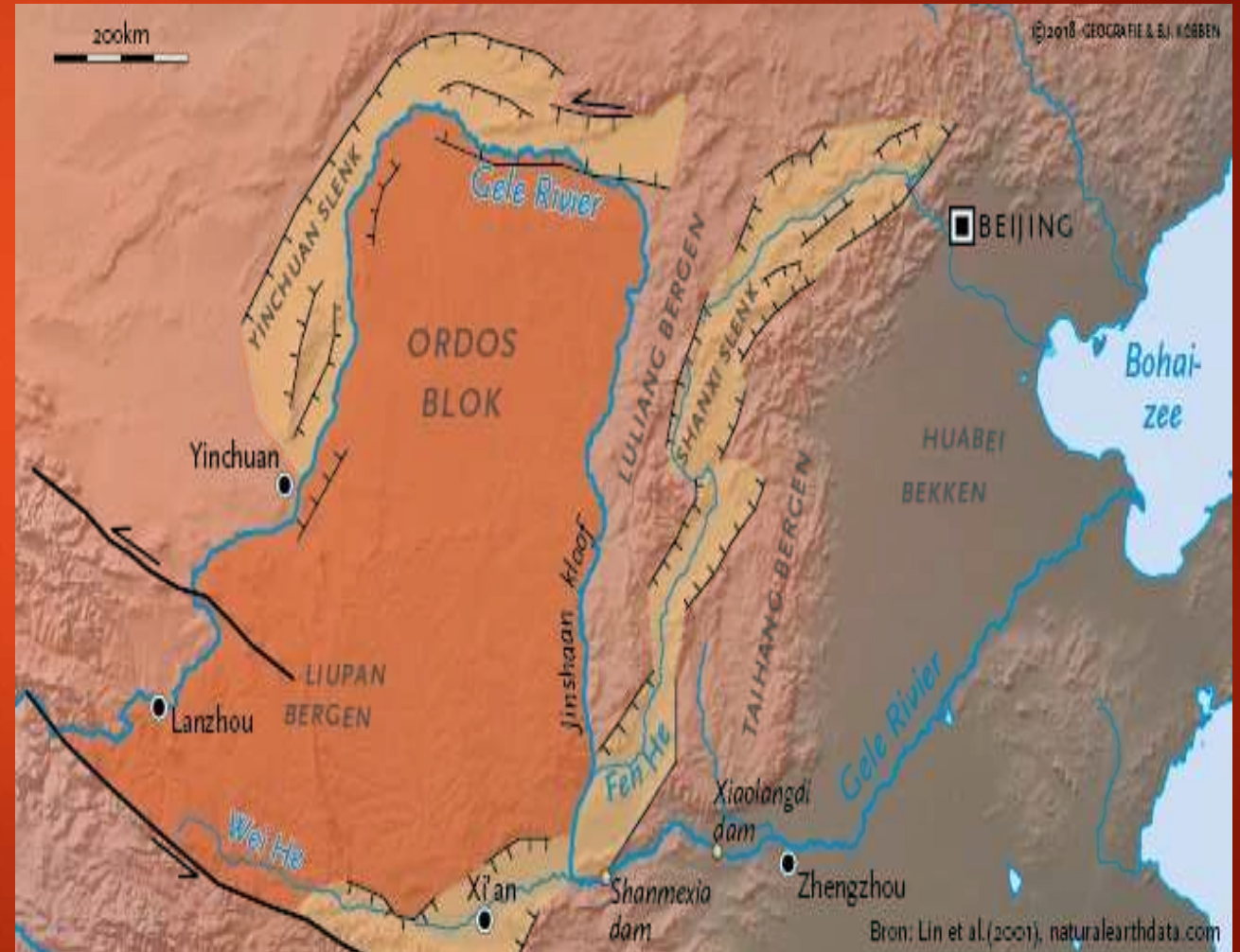

Chinezen hebben een
superieure
inculturatiemogelijkheid

- ▶ Di openbaarde de geheimen van de onsterfelijkheid in een boek over geneeskunde. Hij werd met Fu Xi en Shen Nong soms als god van de geneeskunde gezien.
- ▶ Zijn vrouw, keizerin Lei Zu, kweekte als eerste rupsen voor hun zijde.
- ▶ Huang Di schiep, volgens de overlevering, het wiel en de roeiboot. Hij leerde mensen wegen aanleggen en passen uithakken door onbegaanbare bergketens.
- ▶ Hij vond het schrift uit, de kunst van het pottenbakken en de muziek. Huang Di ontwierp de eerste kalender en schonk de mensen instrumenten om de omloop van de sterren en planeten te berekenen.
- ▶ Hij leerde de mensen dieren te fokken en de plantseizoenen van gewassen en bomen. Zo bouwde hij voort op het werk van zijn rivaal en voorganger Shen Nong, die de landbouw in China had geïntroduceerd. Huang Di verdreef de wilde dieren, die jacht op mensen maakten.

Belangrijkste taak: de Gele Rivier waterstaatkundig temmen

- ▶ De kleur: De rivier dankt haar naam aan de enorme hoeveelheden löss (geelachtige, vruchtbare klei) die het water meevoert vanuit het Lössplateau.
- ▶ De route: De rivier ontspringt in het Bayan Har-gebergte (provincie Qinghai) in het westen van China en stroomt door negen provincies om uiteindelijk uit te monden in de Bohai-zee.
- ▶ De bijnaam: De rivier staat ook bekend als "China's Verdriet". Door de eeuwen heen heeft de grote hoeveelheid slib de rivierbodem verhoogd, wat heeft geleid tot catastrofale, dodelijke overstromingen en wijzigingen in de loop.
- ▶ Economisch belang: ontbeerlijk voor iedere agrarische activiteit en voor opwekking van energie

Confucius 551-479 legt de staatshuishoudelijke beginselen vast

Uitgangspunten

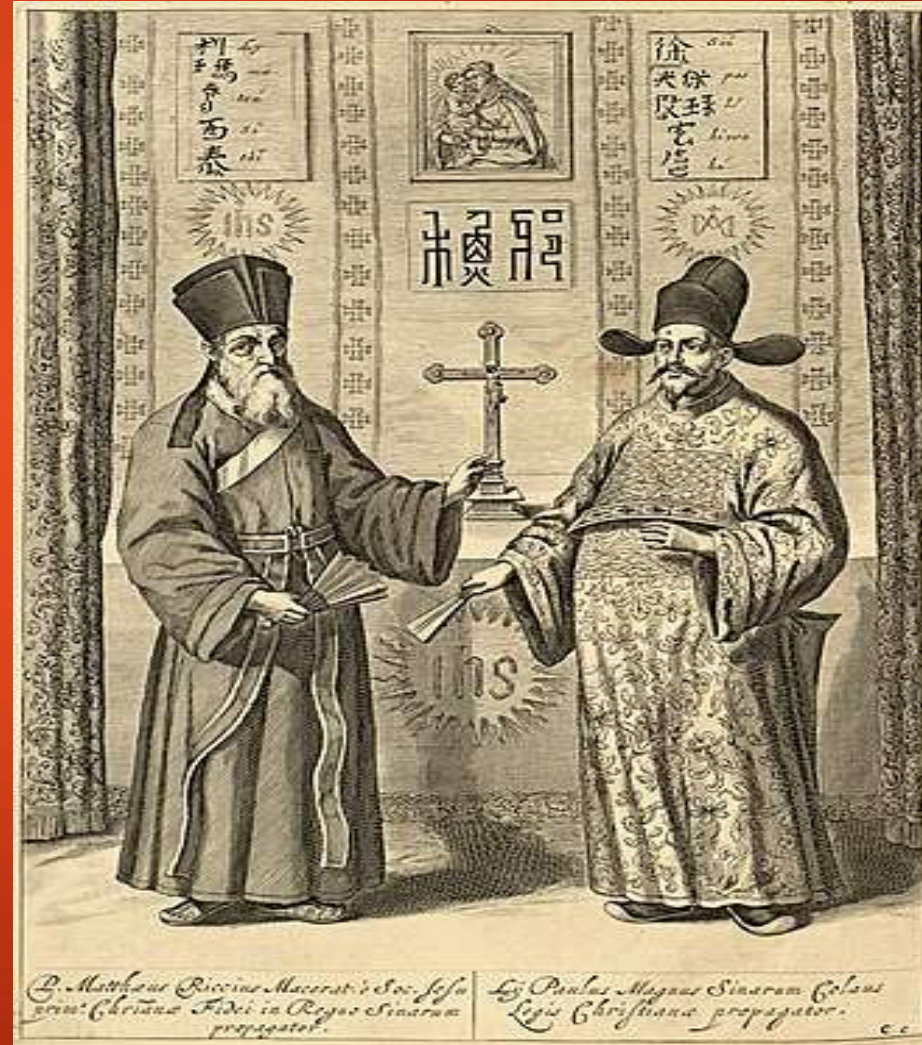
- ▶ Meester Congfoe was van mening dat van nature iedereen gelijk was. Hoge posten moesten door de meest bekwame mensen worden bezet en niet per definitie door de adel die dergelijke posten in de praktijk vaak overerfde.
- ▶ Desondanks was Confucius geen revolutionair. Hij had een onrealistisch streven naar een terugkeer van de stabiliteit van de Westelijke Zhou-dynastie, waarin ieders positie door conventies, rituelen en ceremonies was bepaald.
- ▶ De hiërarchische bovengeschiedheid van de adel werd dus niet door Confucius verworpen. Hij adviseerde goede en bekwame mannen zich toch bij hun lagere positie neer te leggen.
- ▶ In dat opzicht ging Confucius tegen de beweging van zijn tijd in en werd hij vaak beschreven als "de man die doet waarvan hij weet dat het onmogelijk is".

De Jesuïet Matteo Ricci 152-1610 vertaalt Confucius voor Het Westen

7

Gaat en onderwijst de volken

- ▶ Ricci verbleef vanaf 1589 in Shaoyang, vanaf 1595 in Nanchang en vanaf 1599 in Nanjing. In deze plaatsen werd ook een missiepost gevestigd en een kerk gebouwd. In 1601 kreeg Ricci uiteindelijk toestemming zich in Peking te vestigen.
- ▶ Hij accomodeert en syncretiseert zoveel mogelijk naar de geletterde Chinese elite
- ▶ Er was sprake van een meer indirecte poging tot verbreiding van het geloof door het gebruik van Europese technologie en wetenschap om de aandacht te krijgen van intellectuele Chinezen.
- ▶ De belangrijkste terreinen waren astronomie, mathematica en cartografie. In de periode na Ricci werkten jezuiten aan het Astronomisch Bureau in Peking, waar zij publiceerden over de kalenderrekening.

Ricci katholiseert via astronomie, mathematica en cartografie

8

Missionering mislukt maar China staat demografisch op de Europese kaart

- ▶ Op een aantal – wel veel beschreven – uitzonderingen na leidde dat echter nauwelijks tot reële bekeringen onder de elite.
- ▶ In de periode van vestiging in Zhaoqing van 1583 tot 1590 waren er in de missiepost slechts twee Europese jezuïeten aanwezig, twee Chinese novicen en ongeveer acht bedienden. Het gemiddeld aantal bekeerden in die periode was jaarlijks ongeveer vijftien, waarvan de meerderheid oud en ziek. Het aantal gedoopte personen was hoger, maar ook de jezuïeten erkenden dat de overgrote meerderheid van hen kinderen waren die op het punt stonden te overlijden.
- ▶ In 1590 werd de missiepost in Zhaoqing gesloten. Het aantal bekeringen groeide iets in de periode dat er vanaf 1601 vier missieposten waren in Shaoyang, Nanchang, Nanjing en Peking.
- ▶ Bij het overlijden van Ricci in 1610 waren er zestien jezuïeten in China aanwezig en ongeveer 2500 bekeerden.

Zengh He ervaart dat de barbaren het Rijk van de Gele Keizer bedreigen

9

Dring het Westen terug 1405-1435

- ▶ Zheng He, ook bekend onder de oorspronkelijke naam Ma Sanbao en later, Ma He, werd in ca. 1371 geboren in Kunyang, in de tegenwoordige Yunnan provincie.
- ▶ Destijds was dat een van de laatste vestigingen van de Yuan-dynastie. Zheng He was een moslim en zoon van een hajji, een moslim die een pelgrimsreis naar Mekka heeft gemaakt.
- ▶ Zijn familie beweert afstammeling te zijn van een Mongoolse gouverneur in Yunnan of van koning Mohammed van Boekhara. De Chinese familienaam Ma is een variant op de naam Mohammed.

Zengh heeft een mondiale cartografische missie

10

Geen annexaties of handelsposten

- ▶ In 1421 vertrok op bevel van de keizer Yongle opnieuw een vloot onder leiding van Zheng He, ditmaal met als doel de wereld in kaart te brengen. De vloot splitste zich in vier eskaders die elk een deel van de opdracht uitvoerden. Op de fra Mauro-wereldkaart (1459) van de Venetiaanse lekenbroeder fra Mauro is in de oceaan ten zuiden van Afrika een schip afgebeeld.
- ▶ In de begeleidende tekst schreef fra Mauro dat het ging om een jonk die rond 1420 vanuit India tweeduizend mijl voorbij Cavo de Diab (Madagaskar) was gevaren. Hij verwees hier naar de vloten van Zheng He.
- ▶ Toen de resten van de vloot twee jaar later terugkeerden, was Yongle overleden in 1424 en was opgevolgd door Hongxi, die alle maritieme expedities onmiddellijk stopzette. Het land keerde in zichzelf en stond aan het begin van een eeuwenlang zelfgekozen isolement.
- ▶ Zheng He werd benoemd tot havencommandant in Nanking en kreeg opdracht om zijn legermacht te ontbinden. De schepen rotten weg en de kaarten en ander bewijsmateriaal werden op bevel van hogerhand vernietigd. Sommige documenten bleven echter bewaard of vonden misschien hun weg naar het Westen.

De verkenning was vredelievend

11

Enorme jonken met negen masten, die de Chinezen bao chuan noemden, werden als schatschepen volgeladen met porselein, zijde en verfijnde kunstvoorwerpen die geruild konden worden voor alles wat het Rijk van het Midden verlangde: ivoor, de hoorn van de neushoorn en het schild van de schildpad, waardevolle stenen, zeldzaam hout, wierook, medicijnen en parels.

De Opiumoorlogen van de Barbaren

1835-1920

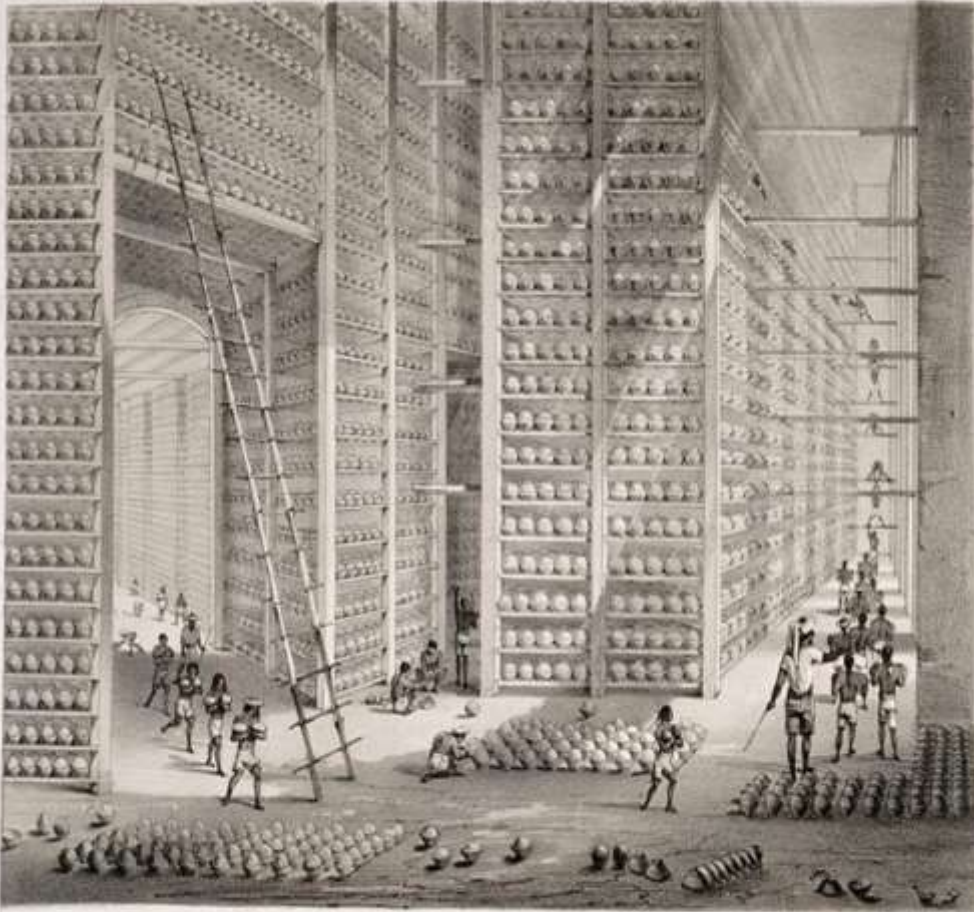
12

- ▶ Tussen 1839 en 1860 werden twee opiumoorlogen uitgevochten tussen Groot-Brittannië en China.
- ▶ De Eerste Opiumoorlog begon in 1839 en eindigde in 1842. De oorzaak was de smokkel van opium door Groot-Brittannië naar China die miljoenen mensen, zelfs in de bovenklasse, verslaafd maakte.
- ▶ Toen de Chinezen daar actie tegen ondernamen, zagen de Britten dit als een conflict dat met een oorlog beslecht moest worden.
- ▶ Maar de werkelijke oorzaak lag anders. De Chinezen hadden al eeuwenlang strikte handelsvoorwaarden voor de Europeanen gehanteerd maar de Britten zagen dat op den duur als onaanvaardbaar.
- ▶ De Tweede Opiumoorlog begon in 1856 en eindigde in 1860. Deze oorlog had als oorzaak dat de Chinezen veel moeite hadden met het afgesproken verdrag uit de Eerste Opiumoorlog en de Britten in een herziene versie nog meer eisen wilden stellen.
- ▶ Om deze onwilligheid aan Chinese kant eens en voor altijd de kop in te drukken, ging een gecombineerde Brits-Franse troepenmacht nogmaals ten aanval.

De eeuw van vernedering

13

THE SPICE SHOP,
OPPIUM FACTORY AT PANDA, INDIA.

Keizers sloten de Chinese markt voor Het westen

- ▶ Er mocht alleen gehandeld worden binnen het zogenaamde Kantonese systeem. In 1757 had keizer Qianlong een decreet uitgevaardigd dat Kanton (Guangzhou) de enige haven was in heel China waar gehandeld mocht worden met buitenlanders. En dat mochten bovendien alleen gecertificeerde Chinese koopmannen.
- ▶ Bijna een eeuw lang maakten de Britten gretig gebruik van dit systeem, in de vorm van een handelsdriehoek tussen Engeland, India en China. Ze verscheepten katoen uit India en zilver uit Engeland naar China, in ruil voor Chinese thee en andere luxemiddelen.
- ▶ Het probleem voor de Britten was dat de handelsbalans in het voordeel van China lag. Chinese thee was immers veel populairder bij de Britten (tea time!) dan Indiase katoen bij de Chinezen. Met als gevolg was dat al het Britse zilver wegvloede naar China. Dat konden de Britten natuurlijk niet over hun kant laten gaan. Daarom zochten ze naar een product dat beter aansloeg bij de Chinezen. Opium.

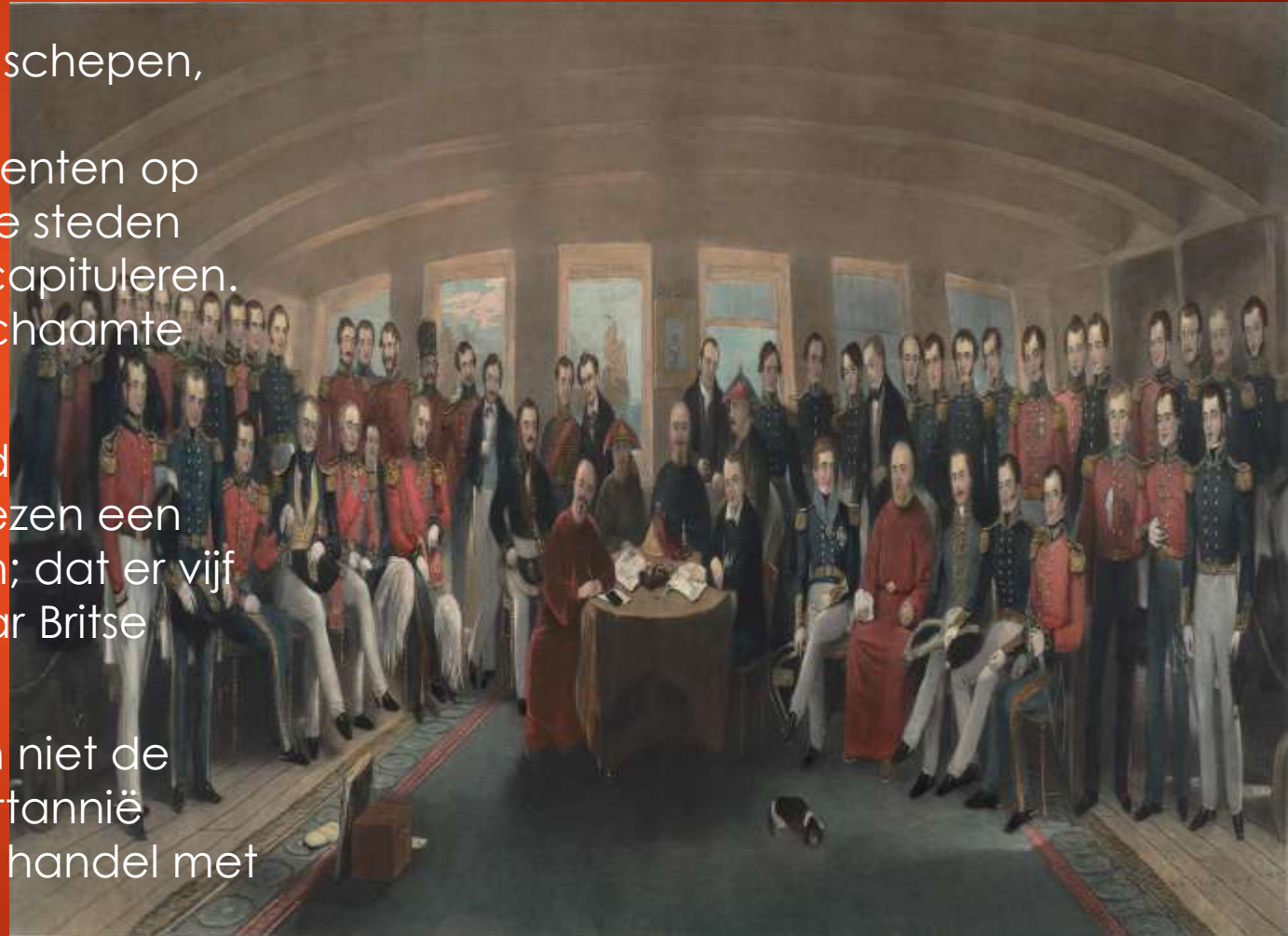
De Vrede van Nanking 1842 degradeert China tot tweededorangsmogendheid

14

Het Keizerlijk leger bleek geen partij voor de Britse schepen, die uitgerust waren met de meest geavanceerde technologie. Na twee jaar van Britse bombardementen op Chinese havens, verloren veldslagen en veroverde steden zagen de Chinezen geen andere uitweg dan te capituleren. Tientallen generaals van de Keizer pleegden uit schaamte zelfmoord.

In Nanking werd vastgelegd dat Hong Kong werd overgedragen aan Groot-Brittannië; dat de Chinezen een enorme som geld moesten betalen aan de Britten; dat er vijf nieuwe handelshavens werden opengesteld, waar Britse koopmannen mochten werken en wonen

Verder dat deze handelaren zich aan de Britse en niet de Chinese wet hoefden te houden en dat Groot-Brittannië voortaan werd voorgetrokken op het gebied van handel met de Chinezen.

Tweede Opiumoorlog 1856

15

Open deur afgedwongen ook voor Christendom

- ▶ Nog meer Chinezen raakten aan de Opium verslingerd. Maar voor het Britse Rijk was de handel nog niet ver genoeg opengebroken. Toen in 1856 de Chinese crew van een Brits schip werd opgepakt door Keizerlijke troepen, grepen de Britten dat voorval aan om China opnieuw de oorlog te verklaren.
- ▶ Ditmaal deden de Fransen, die ook een schermutseling met de Chinezen hadden gehad, met de oorlog mee.
- ▶ In een tweede verdrag werden nog eens elf havens opengegooid, de opiumimport volledig gelegaliseerd en kregen Christelijke missionarissen ook meer voet aan de grond.
- ▶ De twee oorlogen braken de handel met het Keizerrijk open, maar lieten de Chinezen gekrenkt en berooid (en veel van hen verslaafd) achter

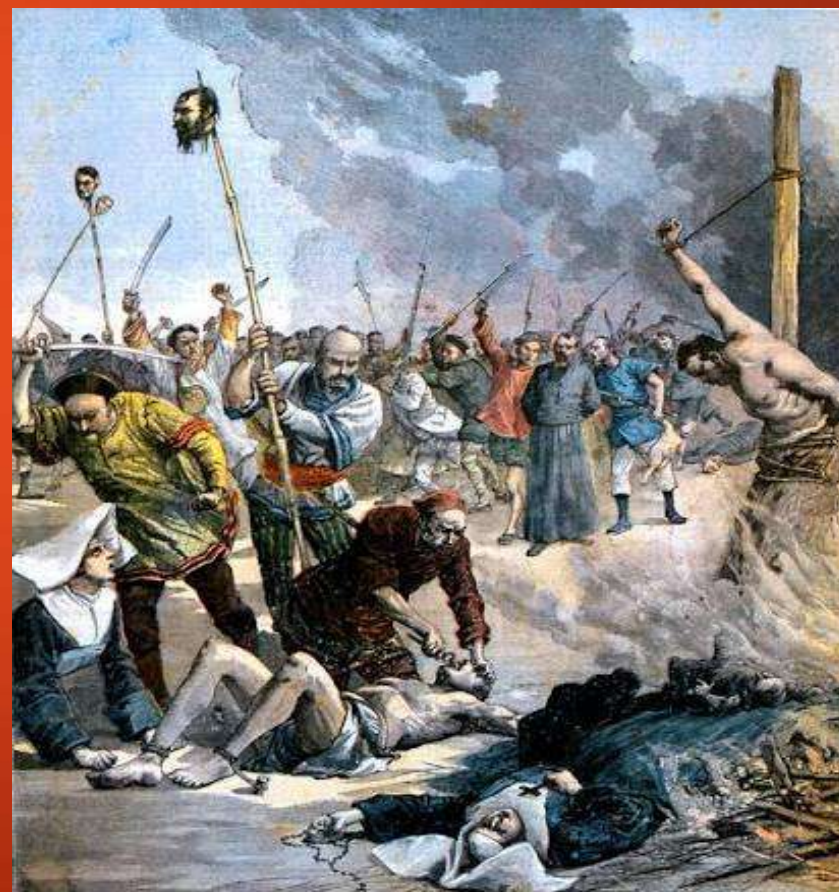
De Boxer-opstand 1899-1901 verzet tegen Het Westen

16

Missieposten moesten het ontgelden

- ▶ Een opstand van een Chinese nationalistische beweging, gericht tegen de invloed van de westerse imperialistische mogendheden (1899-1901) en hun invloed op het vlak van handel, politiek, religie en technologie.
- ▶ grote onvrede bij ontwortelde en verpauperde boeren, die in de ban kwamen van rebellerende, half religieuze organisaties. Een dergelijk geheim politiek/religieus genootschap, de Yihetuan of Vuisten der Gerechtigheid en Eensgezindheid (vandaar de westerse benaming Bokkers) opereerde in Shandong.
- ▶ De Bokkers kenmerkten zich door hun ongenoegen over de westerse inmenging en de Chinese keizerlijke dynastie, die het allemaal maar liet betijen.
- ▶ In januari 1900 startten de Bokkers hun agitatie op grote schaal. Westerlingen, Japanners en Chinese christenen werden aangevallen en hun goederen geplunderd. Er werden zo'n 500 buitenlanders, vooral zendelingen en missionarissen, vermoord, onder wie de Nijmeegse bisschop Ferdinand Hamer († 15 juli 1900), de Nederlandse (heilig verklaarde) Marie Adolphine, de Belgische (heilig verklaarde) missiezuster Amandina van Schakkebroek († 9 juli 1900), de Belgisch-Limburgse pater Jan Mallet en Jozef Segers, die levend begraven is.
- ▶ In juni was de toestand al zodanig uit de hand gelopen, dat er sprake was van een effectieve opstand.

De eerste nationalistische verzetsbeweging

De Chinese regering probeerde de opstand zelf te bedwingen

17

Yuan Shikai bedwong de bokkers

Zij vreesde aantasting van haar soevereiniteit

- ▶ In 1895, nadat China de oorlog tegen Japan had verloren, benoemde keizerin-weduwe Cixi Yuan Shikai tot opperbevelhebber van het vernieuwde Chinese leger.
- ▶ Vanaf dat moment was hij vertrouweling van de keizerin-weduwe en tegenstander van keizer Guangxu.
- ▶ In de zomer van 1898 voerde keizer Guangxu diverse hervormingen door. Yuan vreesde voor zijn positie en maakte samen met Cixi hieraan een einde.

Het Westen zond toch een interventiemacht

18

Het bleef nu supervisie uitoefenen

Acht westerse legers bleven samenwerken in China, meest marinebrigades

- ▶ Yuan bevond zich met zijn Nieuwe Leger in Shandong. Dit was een troepenmacht van 7000 man sterk, uitgerust met westerse wapens. Het was de enige volledig gemoderniseerde Chinese divisie en deed in gevechtskracht niet voor westerse landen en Japan onder.
- ▶ Yuan Shikai sloeg de Bokseropstand effectief neer en weigerde te gehoorzamen aan orders van Keizerin Cixi toen zij opriep tot samengaan met de Boksers.
- ▶ Tianjin en Peking werden aangevallen, en de Duitse gezant in de hoofdstad, Freiherr Klemens von Ketteler, werd tijdens onderhandelingen op 20 juni door de opstandelingen vermoord.
- ▶ Dit was de aanleiding tot de interventie van de internationale troepenmacht. Na de moord op de Duitse gezant omsingelden en belegerden de Boksers de diplomatenwijk in de hoofdstad. Het beleg duurde 55 dagen, van 20 juni tot 14 augustus 1900.

Het Westen bleef China vernederen via strafexpedities

19

<https://www.youtube.com/watch?v=fpHv2iyshJc>

De “Hunnen”-rede van Keizer Wilhelm II exemplarisch

- ▶ Een rede die op 27 juli 1900 door de Duitse keizer Wilhelm II te Bremerhaven werd gehouden, bij het vertrek van het Duitse Oost-Aziatische Expeditiekorps naar China om de Bokseropstand neer te slaan. De meest bekend geworden passage luidt:
- ▶ Pardon wird nicht gegeben. Gefangene werden nicht gemacht. Führt eure Waffen so, daß auf tausend Jahre hinaus kein Chinese mehr es wagt, einen Deutschen scheel anzusehene slaan.

De Japans-Russische oorlog 1904-1905 toont de weerstandsmacht van Aziaten

20

Japan traditioneel vijand van China

- ▶ De oorlog kwam voort uit de aanspraken van het Japans Keizerrijk op Keizerrijk Korea en Mantsjoerije. Het Keizerrijk Rusland klampte zich vast aan de in 1898 voor 25 jaar van China gepachte ijsvrije haven Port Arthur aan de Koreabaai/Gele Zee en daarmee in verbinding met de Grote Oceaan, voor zowel hun koopvaardij als hun marine.
- ▶ Vladivostok was enkel ijsvrij in de zomer. Japan blokkeerde, bestormde en belegerde Port Arthur. De Russen probeerden Port Arthur te verdedigen, te ontzetten of er uit te breken.
- ▶ De strijd werd op land gestreden in Zuid-Mantsjoerije, vooral rond Liaodong en Shenyang en op zee rond Korea, Japan en de Gele Zee. De climax was de Slag bij Mukden op het land en de Slag bij Tsushima op zee.
- ▶ De Japanse overwinningen op de Russen verrasten de westerse mogendheden. De oorlog verlegde het machts evenwicht in Oost-Azië en maakte Japan tot een grootmacht.

Nieuwe vernederingen via het Vredesverdrag-Versailles 1920

21

China telt niet mee in de nieuwe wereldordening

De Japanse delegatie vraagt erkenning van rassengelijkheid

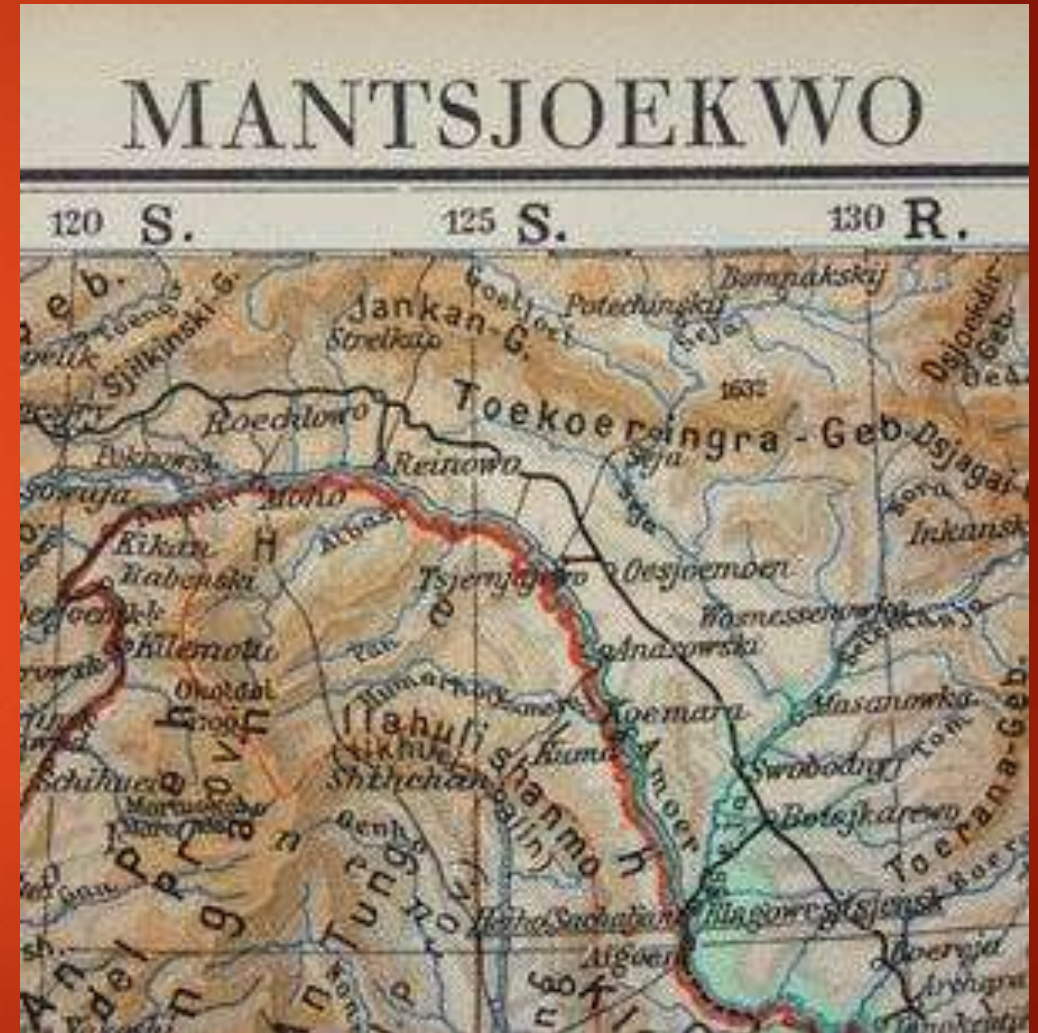
- ▶ Japan en China zijn westerse geallieerden maar krijgen nul op dit rekwest
- ▶ Japan mag Shantung volledig annexeren terwijl China geen compensatie krijgt
- ▶ Verder mag Japan diverse atoleilanden ombouwen in de Stille Oceaan tot vlootbases ook al zijn deze bedreigend voor andere Aziatische Staten
- ▶ Japan mag verder Mantsjoerije blijven bezetten totdat Rusland alle troepen heeft teruggenomen zoals bij de Vrede van Portsmouth afgesproken in 1905
- ▶ China wordt niet betrokken bij besprekingen over vlootbeperkingen (Verdrag van Washington 1922)

China als Volkenbondslied 1920-1941

22

Japan wil bruggenhoofden houden in China

- Mantsjoerije is voor Tokio geschikt als uitvalsbasis; het heeft er nog steunpunten
- China is niet in staat in deze regio de interne soevereiniteit te doen gelden
- Het laat de handhaving in de publieke sector over aan krijgsheren zoals Zhang Zuolin die overal steun zoeken, ook in Tokio
- In 1931 valt Tokio op 18 september 1931 Mantsjoerije binnen (Mukden-incident) waarbij een aanslag op een japans munitietransport werd gefingeerd als rechtvaardiging
- Groot-Brittannië wilde Japan niet voor de voeten lopen, in hoop nog op Japan te kunnen rekenen als een steunpilaar tegen de Sovjet-Unie. De Sovjet-Unie zelf kwam niet tussen omwille van het feit dat het in een economische heropbouw zat, en een internationaal conflict op dat moment niet nodig had. De internationale omstandigheden waren ten voordele van Japan.
- Het sticht Mantsjoekwo een Japanse vazalstaat. De Volkenbond onderneemt niets.

Chinese burgeroorlog 1927-1949

23

1 Oktober 1949 roept Mao de Volksrepubliek China uit

De mogenheden plegen non-interventie

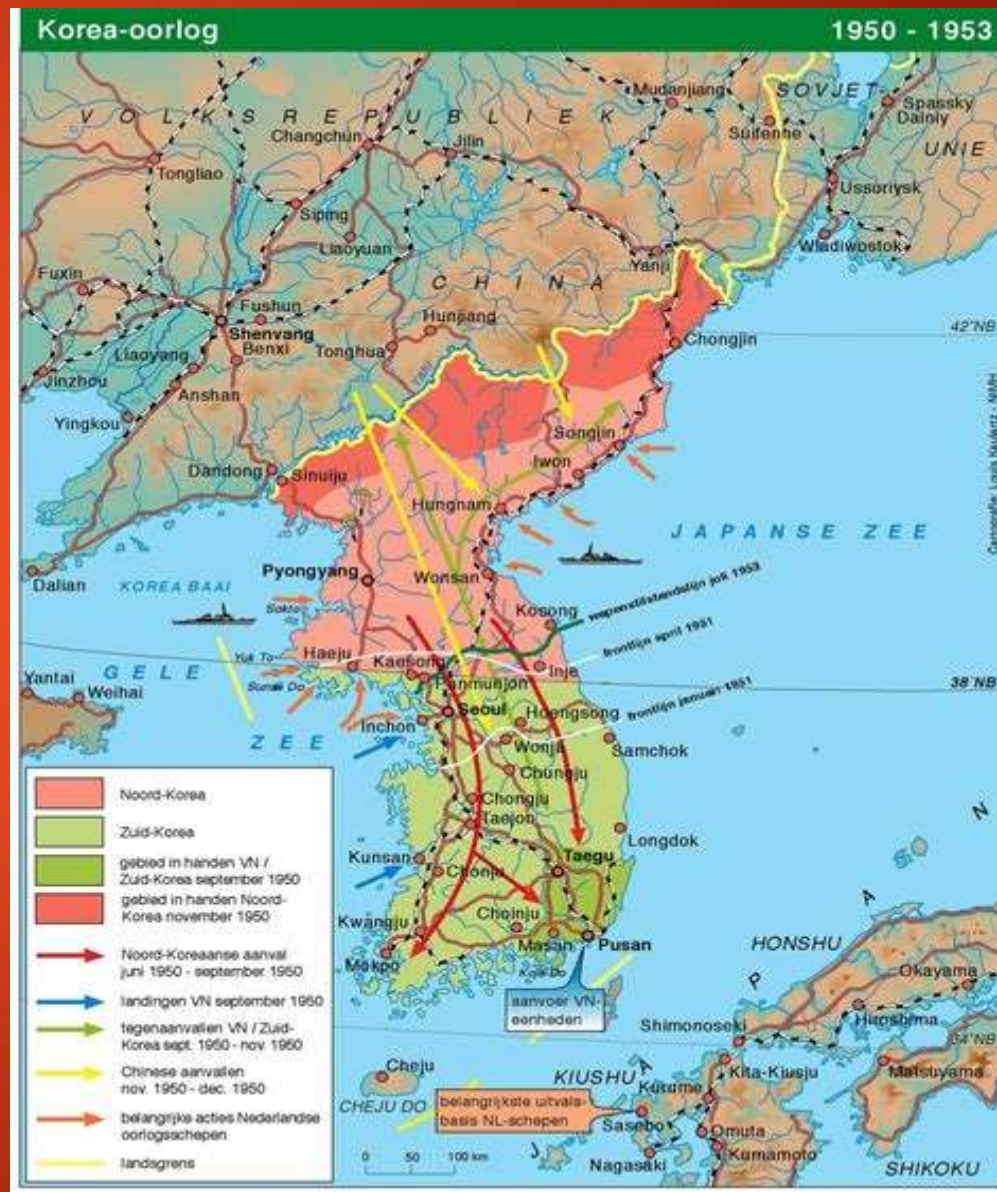
- ▶ De communisten worden in 1934 ingesloten door de nationalist
- ▶ 130.000 communisten breken uit naar gebieden waar krijgsheren heersen
- ▶ Tsjang-kai-Tsjek hoopt dat deze heren de communisten uitroeien of dat de Japanners dat zullen doen, iedereen pleegt witte terreur onderling
- ▶ De communisten gaan over tot guerrilla-tactieken en krijgen de overhand in 1949
- ▶ Mao-tse-Tung weet steun van de Russen te krijgen
- ▶ Hij bouwt Mantsjoerije uit tot een communistisch concentratiepunt
- ▶ De nationalist

Korea-oorlog

24

Washington leidt

- ▶ Korea-oorlog is een in het Westen gebruikte naam voor een tussen 1950 en 1953 uitgevochten oorlog tussen het communistische Noord-Korea en het prowesterse Zuid-Korea.
- ▶ Noord-Korea werd in de oorlog militair ondersteund door de Volksrepubliek China en de Sovjet-Unie. Zuid-Korea werd gesteund door de Verenigde Naties en ontving militaire bijstand van diverse VN-landen, onder leiding van de Verenigde Staten.
- ▶ De VN bleek duidelijk een **Angelsaksische** organisatie te zijn.

Dreiging door UN-opperbevelhebber MacArthur met localiseerbaar nucleair geweld

25

China intervenieerde met aanmerkelijke troepenmacht

- ▶ Onder andere vanwege de vermeende dreiging van kapitalistische legereenheden aan haar grenzen en het feit dat de Verenigde Staten openlijk steun verleenden aan de nationalistische Chinezen op het eiland Formosa (het huidige Taiwan).
- ▶ De VS zette de 7e vloot in ter bescherming van Formosa. De aanvallende Chinezen drongen de westerse coalitie terug. Opnieuw viel Seoel in communistische handen. Op 11 april 1951 werd Douglas MacArthur ontheven van zijn functie als bevelhebber over de VN-troepen in Korea.
- ▶ Reden was dat hij controversiële verklaringen had afgelegd over een mogelijke uitbreiding van de oorlog tot in China, en over mogelijk gebruik van kernwapens (omdat men een nucleaire oorlog vreesde).